

לי הא, כיון דתנינן להא מילתא בבהמה גופא, ונראה לומר דאי לאו דמצינו דגזרינן באדם כהאי גוונא לא הוי שמעינן ממתניתין כלום, דהוי מפרשין הא דתנן ובלבד היינו לשיעורא דהרחקת הפסין מן הבור, אבל לא לעיכובא, וכשיטת הירושלמי (פ"ב ה"ב) שהבאתי לעיל דמתיר אפילו בגמל שאין ראשו ורובו בפנים, אבל כיון דאשכחן באדם דגזרינן כהאי גוונא אם כן שמעינן מינה דבהמה נמי גזרינן, וצריך ראשה ורובה היכא דלא נקיט לה, אבל בנקט לה קמיבעי ליה, והשתא פשוט ממתניתין, כיון דמתניתין לעיכובא קתני שתהא ראשה ורובה בפנים, ותנן סתמא, ש"מ דאפילו בנקיט לה בעינן ראשה ורובה, וכן היה נראה לפרש להך לישנא, אבל לאיכא דאמרי אי אפשר לפרש כן, על כל פנים שמעינן מסוגיא זו דבעינן דווקא ראשה ורובה של פרה בפנים, אבל בלאו הכי גזרינן שמא תעקם ראשה ויוליך הכלי אחריו, וכן מוכח להדיא מבריייתא דגמל דאפילו נקיט ליה בעינן ראשה ורובה בפנים, וזה דלא כשיטת הירושלמי דגמל ואפילו כולו מבחוץ מותר כשיעור הזה, ועיין במגיד משנה (ה' שבת פ"ז הכ"ט) שכתב בדעת הרמב"ם ז"ל גם כן לפי שיטת הירושלמי, ולענ"ד נראה בדעת הרמב"ם ז"ל דבעינן ראשו ורובו בגמל, ועיקר הרבותא דמהני ביה ראשו ורובו אף על גב דצוארו ארוך, ור"א אוסר מטעם זה, וכן מבואר מלשון הרמב"ם ז"ל ע"ש, ועיין בריטב"א ז"ל שכתב על ברייתא דגמל דלשיעורא קאמר, ולא הבנתי דבריו ז"ל, ובירושלמי נמי נראה דאיכא פלוגתא בזה ע"ש, והרמב"ם ז"ל פסק דבנקט לה לא בעינן ראשה ורובה, וכתב לחלק בין בהמה לגמל, עיין בר"פ ט"ו (ה"א), ועיין בתוס' ד"ה מה הועילו כו'.

דף כא ע"א

גמרא, אבל אדם מטפס ועולה מטפס ויורד. משמע דאפילו בארץ ישראל לא הותר לאדם, ולשון הרמב"ם ז"ל בפ"ז הלכה ל' צריך ביאור, שכתב אבל בשאר ארצות אדם ירד לבאר וישתה, ומאי שנא שאר ארצות, אפילו בארץ ישראל נמי אדם מטפס ועולה כו', והיה נראה להגיה דהנך ג' תיבות אבל בשאר ארצות שייכין בריש הלכה ל"א, ע"ש ודו"ק, וכן מבואר בפירוש המשניות שלו.

שם גמרא דחזי לאדם בעינן. והקשו התוס' ז"ל (ד"ה מדי) אמאי בעינן מידי דחזי לאדם כו', ולפי מה שכתב רש"י ז"ל במתני' (י"ח ע"א ד"ה וחצר) דמשום הכי הוי מוקף לדירה כיון דחזי לאדם, אם כן אמאי פסק שמואל (להלן כ"ג ע"א) כר' יהודה בן בבא, דילמא ר' יהודה בן בבא לטעמיה (שם) דאפילו בבית סאתים בעינן שומירה או בית דירה, להכי אין עושין פסין אלא לבאר הרבים מידי דחזי לאדם, וכיון דלא קיימא לן בהא כר' יהודה בן בבא באידך נמי לא קיימא לן כוותיה, וי"ל לפי מה שכתבו התוס' ז"ל לקמן (כ"ג א' ד"ה ובלבד) דבדיר וסוהר מודה ר' יהודה בן בבא דלא בעינן מידי, אם כן האי בור ופסין

ע"ב, ועיין בפ"ב מהל' עירובין (הט"ו) ובמגיד משנה שם, אלא דיש לדקדק לפי זה, כיון דפסקינן לקמן (ע"ד ב') במבוי שצידו אחד כותי כו' דאין עירוב מועיל אם כן הכי נמי לא יועיל עירוב, וצריכים לומר דלפי שיטת תלמודין לא מדמינן להו אהדדי, ועיין בקרבן העדה מה שכתב על הרמב"ם ז"ל, ואין דבריו ז"ל מובנים ודו"ק.

שם גמרא יבשו מים בשבת מהו. צריך לומר אף דאין עושין פסין אלא לבאר מים חיים דלא עבידי דפסקי, מכל מקום אפשר שייבש על ידי מקרה, וק"ל.

שם גמרא באו נמי לא תיבעי לך דהוי לה מחיצה הנעשית בשבת כו', והקשו מהרש"א ז"ל לשיטת ר"ת ז"ל בשבת (ק"א ב' ד"ה כ') דהא דאמר רב נחמן ל"ש כו' אינו אלא במחיצה שנעשית על ידיה רשות היחיד, אם כן הכא דממילא הוי רשות היחיד אפילו במזיד הוי מחיצה, עיין שם. וי"ל דאין זה חשיב מחיצה, כיון דהוי פרוץ מרובה על העומד, ומדרבנן לאו מחיצה היא, ולא דמי לספינות שנתקשרו דהמחיצות הם מחיצות שלימות, ועיין בתוס' ד"ה כי איתמר מה שכתבו במזיד לא חזרו לגמרי להתירן, אלא דהוי רשות היחיד דאורייתא, ואין זה מובן, דהא ספינות בלאו הכי רשות היחיד הם, ועיין בתוס' שבת פרק הזורק (שם).

שם גמרא אמר ר' אלעזר הזורק לבין פסי ביראות חייב כו'. עיין בדברי הרמב"ם ז"ל (הלכות שבת פ"ז הלכה ל"ג), ונראה מדבריו ז"ל דעיקר הדבר מן התורה הוא שיהיה מן הצדדים פסין רחבין ד', דהכי הוי מקום חשוב, וכן מצינו לעיל שהתירו בפס ד' אפילו מצד אחד, והא דהצריכו חכמים הכא רחבים אמה הוא לחומרא, משום דהוי פרוץ מרובה על העומד, וכן איתא להדיא בירושלמי (פ"ב ה"א) בכמה מקומות אתה מתיר בפס ד' והכא על ידי שהפרוץ מרובה הצרכת רחבים אמה, אלא דצ"ע בריש סוכה (ד' ב') הא דאמר ר' יעקב דיומדי סוכה טפח, ועיין בתוס' שם (ד"ה דיומדי) שכתבו דגבי שבת החמירו, משמע דמן התורה סגי בטפח, ועיין ברמב"ם ז"ל (הלכות שבת פ"ז הכ"ח) שפסק בתל המתלקט דנידון משום דיומד ואמרינן תרי רואין, אף דפלוגתא דתנאי היא משום דממחלוקת ר' יעקב וחכמים משמע גם כן דאמרינן תרי רואין, ועיין ברש"י ז"ל שם בסוכה.

שם גמרא חדא מכלל חברתה איתמר. עיין בריטב"א ז"ל ובמהרש"ל, ובירושלמי ריש פירקין משמע כדברי הריטב"א ז"ל ע"ש.

דף כ ע"ב

גמרא גבי אדם כו', גבי פרה מי בעינן ראשה ורובה. יש לדקדק מאי קמיבעי ליה, וכי לא ידע מתניתין דתנן ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה בין הפסין, וגם הא דקאמר גבי אדם (כל) [כו'] משמע דבעי למילף מאדם לבהמה, ולמה